

Tid Tisdagen den 27 september 2011 kl 17.00 – 18.25

Plats Bolindersalen, Tekniska nämndhuset

Justerat Tisdagen den 4 oktober 2011

Per Ankersjö

Katarina Luhr

Närvarande

Beslutande ledamöter:

Per Ankersjö (C), ordföranden

Jonas Nilsson (M)
Torbjörn Erbe (M)
Per Ola Bosson (M)
Helena Levy (M)
Nils Ingelström (M)
Karin Karlsbro (FP)
Rana Carlstedt (S)
Katarina Luhr (MP)
Stellan F Hamrin (V)

Tjänstgörande ersättare:

Rebecka Carlsson (MP)
Fredrik Canerstam (S)
Charles Berkow (MP)

för Per Bolund (MP), vice ordföranden
för Mikael Magnusson (S)
för Åsa Wester (S)

Ersättare:

Anders Thureson (M)
Eva Runvald (M)
Viktor Strååt (M)
Andreas Lundin (M)
Frida Johansson Metso (FP)
Per Johansson (FP)
Maria Brogren (C)

Tjänstemän:

Förvaltningschefen Gunnar Söderholm, Ingrid Mårtenson, Berit Bergenheim, Christina Wikberger §§ 1-6, Emily Tjäder, Gustaf Landahl, Håkan Andersson, Kerstin Lundvik, Malin Ekman, Margareta Widell, Maria Hermansson, Pia Winbladh Högfors och Ulf Mohlander, samt biträdande borgarrådsekreterare Albin Ring Broman. Dessutom närvarade Sten Bergström från SMHI samt Monica Granberg från miljöbyrån Structor under §§ 1-6.

§ 1**Närvarorätt**

Miljö- och hälsoskyddsämnden beslutar att medge närvarorätt vid dagens sammanträde till Christina Wikberger, Kerstin Lundvik och Maria Hermansson, samtliga vid avdelningen för plan- och miljö, Berit Bergenheim vid avdelningen för hälsoskydd, Emily Tjäder vid avdelningen för verksamhetsstöd samt Sten Bergström från SMHI och Monica Granberg från miljöbyrån Structor under punkt 1-6.

§ 2**Val av justerare och tid för justering****Beslut**

Miljö- och hälsoskyddsämnden utser Katarina Luhr (MP) att tillsammans med ordföranden Per Ankersjö (C) justera dagens protokoll.

Justering sker tisdagen den 4 oktober 2011.

§ 3**Anmälan av föregående protokoll**

Protokoll 7/2011 från miljö- och hälsoskyddsämndens sammanträde den 30 augusti 2011 anmäls.

§ 4**Anmälan av inkomna skrivelser till miljö- och hälsoskyddsämnden**

Inkomna skrivelser m.m. till miljö- och hälsoskyddsämnden enligt förteckningar från den 14 september 2011 och den 27 september 2011 anmäls.

§ 5**Anmälan av delegationsbeslut fattade inom miljöförvaltningen**

Delegationsbeslut anmäls enligt lista över delegationsbeslut ur ECOS för delegationsperioden 2011-08-06 – 2011-09-02.

§ 6**Anmälan av handikapprådets protokoll**

Inget protokoll finns att anmäla.

§ 7**Tertialrapport 2 Miljö- och hälsoskyddsnämnden**

Dnr 2011-11393

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag:

- 1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden godkänner förvaltningens förslag till tertialrapport 2 samt överlämnar den till kommunstyrelsen.
- 2 Miljö- och hälsoskyddsnämnden begär omslutningsförändringar med 1,5 mnkr för e-tjänstprojekten.
- 3 Miljö- och hälsoskyddsnämnden begär omslutningsförändringar med -0,7 mnkr för miljöbilar.
- 4 Miljö- och hälsoskyddsnämnden begär omslutningsförändringar med -0,4 mnkr för Klimp.
- 5 Miljö- och hälsoskyddsnämnden begär omslutningsförändringar med - 0,1 mnkr för övriga projekt.
- 6 Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Handlingar i ärendet

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande från den 2 september 2011.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

- 1) Ordföranden Per Ankersjö (C), Jonas Nilsson m.fl. (M), Karin Karlsbro (FP), Rana Carlstedt m.fl. (S) och Stellan F Hamrin (V) föreslår (se beslutet).
- 2) Katarina Luhr m.fl. (MP) föreslår att miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt följande:
  1. Att i huvudsak godkänna förvaltningens förslag till tertialrapport 2.
  2. Att begära omslutningsförändringar med 1,5 mnkr för e-tjänstprojekten.
  3. Att begära omslutningsförändringar med -0,7 mnkr för miljöbilar.
  4. Att begära omslutningsförändringar med -0,4 mnkr för Klimp.
  5. Att begära omslutningsförändringar med -0,1 mnkr för övriga projekt.
  6. Att justera ärendet omedelbart.
  7. Att därutöver anföra följande:

Rapporten visar på de stora bekymmer som finns med Stockholm stads miljöarbete. De svåra hälsoproblemen från luftföroreningar i Stockholm klaras inte, utan Stockholm bryter varje år mot lagstiftningen. Detta gäller såväl

partiklar som kväveoxider. Det är även uppenbart att arbetet mot bland annat klimatförändringar och övergödning inte går i tillräcklig takt för att undvika allvarlig negativ miljöpåverkan.

En orsak till att Stockholm inte klarar att lösa sina miljöproblem är att Miljöförvaltningen ända sedan den moderatledda majoriteten tog över 2006 har beskurits hårt på resurser. Genom majoritetens nedskärningar på miljö finns idag inte resurser till det långsiktiga, strategiska miljöarbete som behövs för att på allvar lösa de stora miljöproblemen. Miljöpartiet tillförde i sin budget kraftigt ökade resurser till miljöförvaltningens arbete för att vända de negativa miljötrenderna.

Förutom generellt ökade resurser till miljöarbetet behövs även investeringsmedel för att kunna göra de miljöinvesteringar som är nödvändiga för att modernisera Stockholm och lösa miljöproblemen istället för att lämna dem vidare till kommande generationer. Tack vare Miljöpartiet infördes den miljömiljard som gjort så mycket nytta för att minska Stockholms miljöpåverkan. Nu har dessa pengar tagit slut och majoriteten tycks inte ha några planer på att skjuta till några nya pengar. Miljöpartiet föreslår däremot att miljömiljarden återinförs och tillför pengar till detta i sitt budgetförslag.

Beslutsgång

Ordföranden Per Ankersjö (C) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt Per Ankersjö (C), Jonas Nilssons m.fl. (M), Karin Karlsbros (FP), Rana Carlstedts m.fl. (S) och Stellan F Hamrins (V) förslag.

Reservation

Katarina Luhr m.fl. (MP) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag till beslut.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande lämnas av Rana Carlstedt m.fl. (S) enligt följande:

Utifrån vår budget hade detta ärende självklart sett annorlunda ut. Tillsynen motsvarar inte vår ambitionsnivå när det gäller tex. förskola, skola och transportnäringen. Det är inte acceptabelt att ett stort antal skollokaler där barn vistas varje dag har anmärkningar som tar lång tid innan de åtgärdas. Även nämndens förebyggande arbete, liksom kommunens proaktiva och pådrivande miljöarbete – som ju till stor del också ligger på miljö- och hälsoskyddsnämnden - hade fått ett betydligt större utrymme om det socialdemokratiska budgetförslaget vunnit gehör.

Vi vill att miljökrav alltid ska finnas med vid upphandling av varor och tjänster i staden. Genom att ställa miljökrav kan stadens miljöambitioner få större genomslag och ett hållbart näringsliv stötts.

Målen för dygnsmedelvärde för partiklar och kvävedioxid uppfylls inte, därför vill vi se kraftfullare åtgärder för att förbättra luftkvaliteten till Stockholmarna.

Vi anser att det är beklagligt att förvaltningen inte lyckades skapa ett enda sommarjobb då det är viktigt att unga får möjlighet att skaffa sig arbetslivserfarenhet. Även om många av arbetsuppgifterna är högt kvalificerade så tror vi att det skulle vara möjligt att skapa sommarjobb på förvaltningen.

§ 8

Förvaltningschefens resa till Seattle och Portland 22-29 oktober 2011

Dnr 2011-12096

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnamnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag:

- 1 Miljö- och hälsoskyddsnamnden godkänner förvaltningschefens resa till Seattle och Portland.

Handlingar i ärendet

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande från den 14 september 2011.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Per Ankersjö (C) finner att nämnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag.

§ 9

Överklagande av beslut om att avsluta klagomålet utan ytterligare åtgärd – fläktbuller, Karlbergsvägen Remiss från länsstyrelsen, nr. 505-2010-013195

Dnr 2008-14229-630

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnamnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag:

- 1 Miljö- och hälsoskyddsnamnden yrkar att länsstyrelsen bifaller överklagandet och återförvisar ärendet för ytterligare handläggning.
- 2 Miljö- och hälsoskyddsnamnden åberopar som grund för yrkandet vad som anförs i förvaltningens tjänsteutlåtande.
- 3 Miljö- och hälsoskyddsnamnden uppdrar åt förvaltningschefen att företräda nämnden i ärendet.

Handlingar i ärendet

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Per Ankersjö (C) finner att nämnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag.

§ 10

Överklagande av beslut om att lämna ärendet utan ytterligare åtgärd, blinkande strålkastare samt buller från restaurang/nattklubb Grodan Sergel

Remiss från länsstyrelsen, nr. 505-2010-007645

Dnr 2009-12112

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag:

- 1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden yrkar att Länsstyrelsen i Stockholms län avslår överklagandet.
- 2 Miljö- och hälsoskyddsnämnden åberopa som grund för yrkandet vad som anförs i förvaltningens tjänsteutlåtande.
- 3 Miljö- och hälsoskyddsnämnden uppdrar åt förvaltningsdirektören eller den han sätter i sitt ställe att företräda nämnden i ärendet.

Handlingar i ärendet

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande från den 12 september 2011.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Per Ankersjö (C) finner att nämnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag.

§ 11

Överklagande av beslut om miljöstraffavgift för utebliven cisternkontroll

Remiss från mark- och miljödomstolen, mål nr 3807-11

Dnr 2011-2693

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag:

- 1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden medger att mark- och miljödomstolen upphäver nämndens beslut om miljöstraffavgift den 27 september 2011.

- 2 Miljö- och hälsoskyddsnämnden åberopar som grund för yrkandet vad som anförts i förvaltningens tjänsteutlåtande.

Handlingar i ärendet

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande från den 5 september 2011.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Per Ankersjö (C) finner att nämnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag.

§ 12

Kemikalier i hårvårdsprodukter

Svar på skrivelse från Per Bolund m fl (MP)

Dnr 2011-8222

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag:

- 1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden godkänner miljöförvaltningens svar på skrivelsen.

Handlingar i ärendet

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande från den 8 september 2011.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Per Ankersjö (C) finner att nämnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande lämnas av Rana Carlstedt m.fl. (S) enligt följande:

Vi godkänner förvaltningens förslag till beslut men vill samtidigt påpeka följande:

- i) hårvårdsprodukter och mer allmänt kosmetika är enbart reglerade utifrån eventuell hälsopåverkan men inte utifrån den eventuella miljöpåverkan som en storskalig användning kan ha.
- ii) vare sig Stockholms kommun eller andra kommuner har hittills ägnat frågan

om miljöpåverkan något intresse. Stockholm Vatten har lämnat "några övergripande synpunkter" vilket rimligen betyder att man inte vet hur det ligger till med nedbrytning eller nedbrytningsprodukter.

iii) Frisörbranschen är rimligen inte en bransch där man kan förvänta sig god kunskap om miljöpåverkan av alla de produkter som används.

iv) Det är också anmärkningsvärt att hormonstörande ämnen förekommer i många kosmetiska produkter.

Förvaltningen bör därför återkomma med en redogörelse för hur man avser arbeta med frågan.

Särskilt uttalande lämnas av Katarina Luhr m.fl. (MP) och Stellan F Hamrin (V) enligt följande:

Svaret på skrivelsen visar tydligt på den bristande kunskap som finns om olika kemikaliers miljöskadande effekter, i detta fall i produkter som används dagligen av många. Vad gäller hårvårdsprodukter kan halten av giftiga ämnen vara låg, medan antalet miljöskadliga substanser kan vara många inom ett och samma preparat. Då många använder sig av dessa preparat kan den totala mängden av skadliga ämnen bli hög av många olika substanser.

Många invånare har en tillit till att myndigheter ser till att skadliga ämnen inte finns tillgängliga för konsumenter eller släpps ut i våra vattendrag. Därför är det beklagligt att miljöskadliga kosmetiska produkter hamnar mellan två bord då varken KEMI eller läkemedelsverket har ansvar för kontrollen av dessa.

Vi är mycket positiva till ett samarbete mellan miljöförvaltningen och KEMI för att väcka denna fråga. Förvaltningen skulle i detta fall t.ex kunna bistå med undersökningar av hur stor del av kosmetiska produkter som innehåller ämnen som uppfyller EUs kriterier för miljöfarlighet, hos frisörer och i detaljhandeln.

Om det skulle visa sig att icke negligerbara mängder av miljöfarliga ämnen spolats ut i vatten från frisörer skulle man t.ex kunna ha mindre reningssteg redan i salongerna, liknande det som finns hos yrkesmålare, där färgrester kan fällas ut innan de når de allmänna avloppsledningarna. Man skulle även kunna öka insamling av miljöfarligt avfall från frisörer, exv med den mobila miljöstationen. Man bör även arbeta för en utfasning av miljöskadliga ämnen så att dessa inte finns för privat bruk i detaljhandeln.

Vi har förståelse för att detta är ett stort projekt som man inte avslutar i en handvändning. Då kunskapen är låg vad gäller dessa ämnens miljöskadlighet skulle större forskningsprojekt behöva initieras om detta. Vår vision är att öronmärkta pengar ska finnas tillgängliga att söka för olika miljöprojekt i staden.

§ 13

Naturvårdsverkets rapport om nedskräpande och uttjänta fritidsbåtar

Remiss från kommunstyrelsen

Dnr 2011-10593

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt ordföranden Per Ankersjös (C), Jonas Nilssons m.fl. (M) och Karin Karlsbros (FP) förslag:

- 1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut.
- 2 Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.
- 3 Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att därutöver anföra följande:

Miljö- och hälsoskyddsnämnden instämmer i att en modell baserad på systemen i Frankrike och Finland framstår som en önskvärd lösning, men vill särskilt framhålla att detta liksom i dessa länder bör ske i nära dialog med båtproducenter och andra relevanta organisationer.

Nämnden är av uppfattningen att det föreslagna fritidsbåtsregistret inte är motiverat varken av miljöhänsende eller andra skäl och avstyrker därför detta förslag. Nämnden noterar och välkomnar därför också regeringens besked i höstbudgeten att ett register för fritidsbåtar inte kommer komma på fråga.

Miljöförvaltningen har därutöver uttalat sig om i vilken form återvinningen av fritidsbåtar ska ske, och slår i detta sammanhang fast att det ska handla om ett företag som inte enbart är vinstdrivande. Detta omfattas inte av remissen och är därför inte en relevant fråga för nämndens remissvar. Om formerna för verksamheten ändock ska kommenteras är det nämndens bestämda uppfattning att fri konkurrens mellan flera företag på den öppna marknaden alltid är att föredra.

Handlingar i ärendet

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande från den 5 september 2011. Förvaltningen föreslår att miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt följande:

Tillstyrka remissen med de synpunkter som anförs i förvaltningens tjänsteutlåtande.

Besluta att omedelbart justera paragrafen.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

- 1) Ordföranden Per Ankersjö (C), Jonas Nilsson m.fl. (M) och Karin Karlsbro (FP) föreslår (se beslutet).
- 2) Rana Carlstedt m.fl. (S), Katarina Luhr m.fl. (MP) och Stellan F Hamrin (V) föreslår att miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt förvaltningens förslag.

Beslutsgång

Ordföranden Per Ankersjö (C) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt Per Ankersjös (C), Jonas Nilssons m.fl. (M) och Karin Karlsbros (FP)

förslag.

Reservation

Rana Carlstedt m.fl. (S), Katarina Luhr m.fl. (MP) och Stellan F Hamrin (V) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag till beslut.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande lämnas av Katarina Luhr m.fl. (MP) och Stellan F Hamrin (V) enligt följande:

Vi noterar att även om förvaltningen skriver att problemet i miljöhänsen inte är så stort att det ensamt skulle motivera registerinförandet, så betonar förvaltningen vikten av att snabbt kunna hitta båtägare och omhänderta övergivna båtar. Ett båtregister skulle göra det avsevärt lättare att snabbt kunna hitta båtägare, som förvaltningen också påpekar. Slutsatsen, som vi delar, är att ett båtregister behövs.

§ 14

Yttrande angående överklagande av nämndens beslut om att lämna klagomål om buller från Gröna Lund utan ytterligare åtgärd

Remiss från länsstyrelsen, nr. 5051-18520-2011

Dnr 2003-2

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsämnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag:

- 1 Miljö- och hälsoskyddsämnden yrkar att länsstyrelsen avslår överklagandet och fastställer nämndens beslut från den 27 april 2011.
- 2 Miljö- och hälsoskyddsämnden åberopar som grund för yrkandet vad som anförs i förvaltningens tjänsteutlåtande.
- 3 Miljö- och hälsoskyddsämnden uppdrar åt förvaltningschefen att företräda nämnden i ärendet.
- 4 Miljö- och hälsoskyddsämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Handlingar i ärendet

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande från den 9 september 2011.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Per Ankersjö (C) finner att nämnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag.

§ 15**Sanktioner 2010, uppföljning av restauranger som fått beslut om föreläggande/förbud 2010**

Dnr 2011-10937

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag:

- 1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden godkänner anmälan om rapporten.
- 2 Miljö- och hälsoskyddsnämnden överlämnar beslutet till Livsmedelsverket.

Handlingar i ärendet

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande från den 12 september 2011.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Per Ankersjö (C) finner att nämnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag.

§ 16**Redogörelse för stadens beredskap för havsnivåhöjningar och planrelaterade åtgärder för att minska dess konsekvenser –
Skrivelse från Tomas Rudin (25/5)****Remiss från kommunstyrelsen**

Dnr 2011-8213

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag:

- 1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden godkänner miljöförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
- 2 Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Handlingar i ärendet

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande från den 12 september 2011.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

- 1) Ordföranden Per Ankersjö (C), Jonas Nilsson m.fl. (M) och Karin Karlsbro (FP) föreslår (se beslutet).

- 2) Rana Carlstedt m.fl. (S) föreslår att miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att återremittera ärendet, samt vill därutöver anföra:

Förvaltningens förslag till yttrande bör återremitteras. Skälet är risken att förvaltningen underskattar osäkerheterna i de beräkningar som ligger till grund för yttrandet och att säkerhetsmarginalerna därmed är för låga.

Vi vill peka på två osäkerheter i Klimatsammanställningen för Stockholms län som citeras på sid 6 i tjänsteutlåtandet:

i) "årsmedeltemperaturen förväntas öka med i medeltal ca 4-6 grader C mot slutet av seklet". Denna ökning i jordens medeltemperatur är lika stor som minskningen var under den senaste istiden. Givet de enorma skillnaderna i klimat mm som en minskning av temperaturen i samma storleksordning som vi nu talar om finns det mycket starka skäl att ifrågasätta om vetenskapen idag med rimlig säkerhet beskriva konsekvenserna av en så stor ökning av jordens medeltemperatur. En större säkerhetsmarginal skulle mycket väl kunna vara befogad.

ii) "analyser av extrem nederbörd visar på stor spridning". Det är en rimlig gissning att osäkerheterna kring extremvärden är betydligt större än osäkerheterna kring medelvärden. Detta gäller rimligen inte bara nederbörd utan också sådana förhållanden som skulle kunna leda till att Saltsjön tränger in i Mälaren.

En återremiss bör därför belysa osäkerheterna kring de extremvärden som skulle kunna utsätta Stockholm och dess invånare för oacceptabla risker.

- 3) Katarina Luhr m.fl. (MP) föreslår att miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt följande:

1. Att godkänna förvaltningens svar på remissen.
2. Att tillse att staden är pådrivande i arbetet med en beredskapsplan för en snabbare höjning av havsytan än den beräknade, då mer storskaliga åtgärder kan bli nödvändiga för att undvika översvämning av delar av Stockholm och Mälardalen.
3. Att tillse att staden är pådrivande i arbetet med en beredskapsplan för dricksvatten, då nya åtgärder kan behövas för att tillse att Stockholm har en tillräcklig dricksvattenförsörjning om saltvatten skulle börja tränga in i Mälaren.
4. Att med krafttag fortsätta och utöka arbetet med att minska utsläpp av klimatgaser från Stockholm för att förhindra en kraftig höjning av havsytan. Detta främst för att inte själva bidra till utsläppen av klimatgaser, men även för att gå i täten och visa hur en modern stad kan vara uppbyggd på ett klimatsmart sätt.
5. Att justera ärendet omedelbart.
6. Att i övrigt anföra följande:

En ny reglering av mälaren är i dagsläget angelägen och bör ske omgående.

Med nuvarande beräkningar räknar man med att den nya regleringen kommer att fungera fram till 2100 med en samtida höjning av havsytan med ca 1 m. En ytterligare höjning av havsytan kommer ha stora konsekvenser på Mälaren, Stockholm och Mälardalen. Då den planerade lösningen för Slussen beräknas att fungera under de närmsta hundra åren ser vi, trots en stor osäkerhet i beräkningarna av effekter av ett varmare klimat, att dimensioneringen av Slussen bör vara tillräcklig för överskådlig tid men att planering av åtgärder för en snabbare höjning av havsytan bör påbörjas snarast för att kunna ha beredskap för mer storskaliga åtgärder för ett bättre skydd av Mälaren, Stockholm och Mälardalen.

Ett av problemen med att kunna bilda sig en uppfattning om en framtida havshöjning och kapacitet för slussen är att noll-nivåerna i olika bedömningar varierar och detta kan kraftigt förvirra diskussioner och försvåra debatten. En fördel vore att genomgående använda sig av värden omräknade till gällande höjdsystem RH2000.

4) Stellan F Hamrin (V) föreslår att miljö- och hälsoskyddsämnden beslutar enligt följande:

1. Avslå förvaltningens förslag till beslut
2. Föreslå att nämnden begär att kommunstyrelsen snarast begär att SMHI gör en bedömning av risken för att havsytan stiger med 1,5 och 2, 0 m till år 2100 baserade på det senaste årets vetenskapliga rön inklusive den rapport som Arktiska Rådets arbetsgrupp tagit fram.
3. Samt därutöver anföra följande

Havsytans nivåhöjning styrs nästan uteslutande av den takt med vilken isen på Grönland smälter. Kunskapen om de processer som styr denna avsmältning är otillräcklig och ny kunskap tillkommer kontinuerligt. Det är därför helt nödvändigt att staden gör en förnyad bedömning av de allra senaste vetenskapliga rönen så att väl underbyggda beslut rörande i första hand Slussen kan tas så snart som möjligt samtidigt som en övergripande strategi kan utarbetas för hur havsnivåhöjningen ska hanteras långsiktigt.

Beslutsgång i delen om återremiss

Ordföranden Per Ankersjö (C) ställer förslaget att återremittera ärendet mot att avgöra ärendet vid dagens sammanträde och finner att nämnden beslutar att avgöra ärendet vid dagens sammanträde.

Beslutsgång

Ordföranden Per Ankersjö (C) ställer övriga förslag mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt Per Ankersjö (C), Jonas Nilssons m.fl. (M) och Karin Karlsbros (FP) förslag.

Reservation

Rana Carlstedt m.fl. (S) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag om återremiss.

Katarina Luhr m.fl. (MP) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag till beslut.

Stellan F Hamrin (V) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag till beslut.

§ 17

Arkitektur Stockholm – En strategi för stadens gestaltning Remiss från stadsbyggnadsämnden

Dnr 2011-8522

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsämnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag:

- 1 Miljö- och hälsoskyddsämnden tillstyrker och åberopar miljöförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
- 2 Miljö- och hälsoskyddsämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Handlingar i ärendet

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande från den 12 september 2011.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Per Ankersjö (C), Jonas Nilsson m.fl. (M) och Karin Karlsbro (FP) föreslår (se beslutet).
- 2) Rana Carlstedt m.fl. (S) föreslår att miljö- och hälsoskyddsämnden beslutar att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut och därutöver anföra:

Arkitektur Stockholm måste i högre grad ha ett genomgående grönt perspektiv på byggande och stadsutveckling.

Strategin föreslår att mindre värdefulla grönområden ska kunna bebyggas. Frågan är om det så kategoriskt går att säga vad som är ett mindre värdefullt grönområde. Ett grönområde som är mindre värdefullt sett till rekreationsvärdet för medborgarna kan istället ha stora ekologiska värden. Genom svårigheten att definiera värdet av ett grönområde vill vi att alla grönområden som ändå bebyggs ska ersättas.

För att få ett hållbart byggande är en hörnsten att få ner energiförbrukningen i fastigheterna, här går utvecklingen relativt snabbt och strategin bör följa kommande miljöprogram för Stockholm. Viktigt är också att möjligheterna att använda den senaste tekniken för förnybar energiproduktion i det befintliga beståndet och framförallt vid nyproduktion.

Vi saknar ett tydligt ställningstagande för kollektivtrafik, cykling och möjligheten att gå framför andra transportslag i strategin. För att få en hållbar stad måste dessa trafikslag prioriteras och få en framträdande roll vid varje nybyggnation och upprustning av områden. Vägtransporterna och framförallt

bilarna är idag en av de största bullerkällorna i staden. Enligt undersökningar störs fler Stockholmare av buller nu än tidigare. Det är allvarligt och måste tas med i planeringen genom att medvetet styra bort bilar från tätbebyggda områden så långt det går.

Kollektivtrafiken och cykelbanor måste bättre än idag bindas ihop med varandra och smidiga bytespunkter mellan trafikslagen måste finnas.

Allvarligt är det svaga barnperspektiv som finns i strategin, vi anser att alla barn maximalt ska ha 200 meter till en lekpark eller grönområde. En närmare analys behövs också över hur förskolor och skolor placeras i förhållanden till bostadsområdena så barnen säkert ska kunna gå till sin närmsta skola och inte vara beroende av att föräldrar skjutsar med bil.

3) Katarina Luhr m.fl. (MP) föreslår att miljö- och hälsoskyddsämnden beslutar enligt följande:

1. Att godkänna förvaltningens svar på remissen med följande tillägg:
  - Att lägga till en strategi för dagvattenhantering vid nybyggnation.
  - Att det i strategin definieras vad ett ”mindre värdefullt grönområde” innebär och hur exploatering av ett sådant ska kompenseras.
  - Att man i strategin bör definiera vad som ska prioriteras när olika intressen kolliderar.
2. Att justera ärendet omedelbart.
3. Att i övrigt anföra följande:

Vi instämmer till stor del i förvaltningens remissvar.

I strategin saknar vi en dagvattenstrategi. När mark bebyggs försvåras upptag av vatten till marken och översvämningsrisken ökar. Detta kan till viss del undvikas genom att mark inte hårdgörs eller att mer genomsläppliga material än asfalt används som markbeläggning, tex kullersten. Gröna tak och annan växtlighet kan också förhindra översvämningar vid häftiga regn. Då man räknar med att klimatförändringarna kommer leda till fler skyfall och mer regn ska detta tas i beaktande.

Då växtlighet tar hand om både koldioxid i luft och ämnen som övergöder våra vattendrag (exv. kväve och fosfor), verkar som spridningsvägar för djur och växter och dessutom minskar risken för översvämning och bräddning är det av stor vikt att man i denna strategi preciserar vad som räknas som ”mindre värdefulla grönområden”. Vi vill också se en plan för hur man ska kompensera exploatering av alla grönytor där man kan tänkas vilja bygga, då även s.k. ”skräpmark” kan vara viktig för den biologiska mångfalden. Ekosystemtjänster från dessa områden är viktiga att ta in i beräkningen.

Förutom detta anser vi att det är viktigt att man även i denna strategi faststår vad som ska prioriteras när olika intressen kolliderar, exv bör kollektivtrafik alltid prioriteras framför biltrafik vid utrymmesbrist, och säkra gång- och cykelvägar måste alltid ha utrymme.

Vid sammanbindning av områden ska inga barriärer för biologiska spridningsvägar eller ”gröna kilar” uppstå. Vid sammanbindning av olika områden med exv ”tvärbanor” är det viktigt att tillse att dessa inte bildar

barriärer för människor och biologiska spridningsvägar. I de fall där detta ej kan undvikas bör kollektivtrafik planeras på broar eller spår överbyggda av sk ”ekodukter” där djur och människor kan transportera sig mellan sidorna byggas. Ekodukter kan även planeras på områden där barriäreffekter redan har uppstått. Gång och cykelvägar ska prioriteras då områden ska sammanföras.

Vi är mycket positiva till att i ett tidigt skede identifiera strategiska lägen (sol och vind exv) där ”upphandlingskrav” på markanvisningar kan ställas för att gynna miljöteknik som solfångare eller mindre vindkraftverk för tak.

Byggnader ska utan undantag byggas som passivhus eller plushus och vid markanvisning ska krav ställas på byggmaterial fritt från hälsoskadiga ämnen.

Vi anser att en större variation i byggnadsstil och byggnadsteknik ökar trivselen och kan förhindra att områden börjar kännas daterade. Vi är därför positiva till att områden ska delas upp och ritas av olika arkitekter, vi tycker däremot inte att en riktlinje ska vara att all ny bebyggelse ska utformas för att bli tydligt urskiljbar.

- 3) Stellan F Hamrin (V) föreslår att miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt följande:
1. Instämna i förvaltningens synpunkter.
  2. Beklaga att
    - a. Arkitektur Stockholm inte respekterar den djupa kunskap om Stockholm som präglade Byggnadsordningen
    - b. Strategierna öppnar för en mycket hög exploatering mer styrd av ekonomiska intressen än av allmänintresset
    - c. Stockholms tillväxt inte planeras med regionen som spelplan och innefattar stora utbyggnader av kollektivtrafik
    - d. Dokumentet befäster den obetänksamhet som präglar många planerade eller just genomförda projekt i Stockholm.
  3. Föreslå att förslaget omarbetas vad avser stadens övergripande gestaltning och struktur så att det anpassas till höga sommartemperaturer och underlättar en nödvändig omställning av energi- och klimatgassituationen vad gäller ex. ökad kollektivtrafik, cykling och promenader och bevarande, skydd och skapande av grönområden och andra gröna strukturer.

Beslutsgång

Ordföranden Per Ankersjö (C) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt Per Ankersjö (C), Jonas Nilssons m.fl. (M) och Karin Karlsbros (FP) förslag.

Reservation

Rana Carlstedt m.fl. (S) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag till beslut.

Katarina Luhr m.fl. (MP) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag till beslut.

Stellan F Hamrin (V) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag till

beslut.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande lämnas av ordföranden Per Ankersjö (C), Jonas Nilsson m.fl. (M) och Karin Karlsbro (FP) enligt följande:

Vi välkomnar att översiktsplanens stadsutvecklingsstrategi även omfattar ett resonemang kring såväl stadens gröna värden som behovet av att bygga och renovera energi- och klimatsmart.

Att bygga på höjden är ofta miljöriktigt och klimatsmart; det kan innebära en mer effektiv markanvändning och låter stadens olika delar utvecklas och växa samtidigt som värdefulla grönytor kan värnas. Därför skulle vi önska att utvecklingsstrategin inte sätter upp ytterligare och onödiga hinder för högre bebyggelse i områden där det annars skulle vara lämpligt även ur kulturmiljösynpunkt.

§ 18

Prövotidsredovisning angående utsläpp till vatten från Högdalenverket

Remiss från mark- och miljödomstolen, mål nr M1442-07

Dnr 2001-1573

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsämnden beslutar enligt ordföranden Per Ankersjös (C), Jonas Nilssons m.fl. (M) och Karin Karlsbros (FP) förslag:

- 1 Miljö- och hälsoskyddsämnden beslutar att bifalla förvaltningens förslag till beslut punkterna 1-3.
- 2 Miljö- och hälsoskyddsämnden vidhåller att det är nämndens uppfattning att processavloppsvattnet från Högdalenverket ska ledas till Saltsjön och yrkar att mark- och miljödomstolen vidhåftar beslutet med ett sådant krav.
- 3 Miljö- och hälsoskyddsämnden beslutar att bilägga Stockholm Vattens yttrande daterat den 22 september 2011 till beslutet.
- 4 Miljö- och hälsoskyddsämnden beslutar att därutöver anföra:

Miljö- och hälsoskyddsämnden välkomnar Fortum Värme AB:s prövotidsredovisning och åtagande att anlägga en ny reningsanläggning. Nämnden delar emellertid inte bolagets uppfattning att det ur miljöhänseende inte kan motiveras att fastställa utsläppspunkten till Saltsjön.

Stockholm Vatten AB har på stadsmiljörotelns förfrågan yttrat sig över dels valet av recipient, dels den utredning av IVL som bolaget bygger sitt yrkande på (*se bilaga*).

Det finns några synpunkter i Stockholm Vatten AB:s yttrande som nämnden

särskilt vill betona. Beträffande valet av recipient framhålls att om IVL:s beräkningar stämmer står valet mellan att antingen förorena Mälaren och Saltsjön, eller bara Saltsjön, och att det mot en samlad bedömning av rökgaskondensatets ämnen och övriga utsläppskällor till Mälaren sålunda ur miljöhänseende vore att föredra Saltsjön som recipient. Beträffande IVL:s rapport konstateras det att slutsatserna inte bygger på några verkliga mätningar av strömmarna i Östra Mälaren och att det finns parametrar som inte beaktats i utredningen som ifrågasätter riktigheten i IVL:s slutsatser.

Nämnden anser mot bakgrund av detta att det inte kan anses fastställt att delar av processavloppsvattnet vid utsläpp via Älvsjö-Mälartunneln inte kommer att strömma i motsatt riktning in i Östra Mälarens vattenskyddsområde som staden också använder som dricksvattentäkt. Sålunda anser nämnden att det de facto finns omständigheter som ur miljöhänseende talar för att ett fastställande av utsläppspunkt i Saltsjön är att föredra framför Mälaren. Detta är omständigheter som nämnden bedömer måste väga tungt vid fastställande av recipient, och med beaktande av den lösning och kostnadskalkyl som presenterats för alternativet anser inte heller nämnden att ett sådant villkor skulle vara orimligt vid en avvägning jml. 2 kap 7 § MB. Nämnden finner det inte sannolikt att varken engångskostnaden eller driftskostnaden för detta i sig, i förhållande till de intäkter som processen genererar, skulle äventyra en implementering av rökgaskondensering vid Högdalenverket, vilket bolaget låter antyda.

Nämnden yrkar sålunda med hänvisning till Stockholm Vatten AB:s yttrande att mark- och miljödomstolen slutligt fastställer Saltsjön som utsläppspunkt för processavloppsvattnet från Högdalenverket. Nämnden betonar härvidlag att den står bakom miljöförvaltningens yrkanden i övrigt och att villkoret om utsläppspunkt sålunda ska formuleras som ett tillägg till dessa.

Handlingar i ärendet

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande från den 5 september 2011. Förvaltningen föreslår att miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt följande:

Yrka att mark- och miljödomstolen formulerar ett villkor enligt vilket bolaget ska installera en ny reningsanläggning med membranteknik som kan ta hand om allt rökgaskondensat från pannorna P1-P3, P4 och P6, samt nödvändig utrustning för att återföra rökgaskondensat till processen. Den nya anläggningen ska tas i drift senast 18 månader från lagakraftvunnet avgörande.

Yrka att de nuvarande provisoriska haltvillkoren ska gälla under en fortsatt provotid.

Yrka att mark- och miljödomstolen föreskriver nya mängdvillkor för samtliga parametrar under en fortsatt provotid. Ett mängdvillkor för kvicksilver föreslås sättas till maximalt 20 gram per år.

Tillstyrka att processavloppsvattnet från Högdalenverket tills vidare leds till Mälaren via Eolshäll.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Per Ankersjö (C), Jonas Nilsson m.fl. (M) och Karin Karlsbro (FP) föreslår (se beslutet).
- 2) Rana Carlstedt m.fl. (S), Katarina Luhr m.fl. (MP) och Stellan F Hamrin (V) föreslår att miljö- och hälsoskyddsämnden beslutar enligt följande:
  1. Yrka att mark- och miljödomstolen formulerar ett villkor enligt vilket bolaget ska installera en ny reningsanläggning med membranteknik som kan ta hand om allt rökgaskondensat från pannorna P1-P3, P4 och P6, samt nödvändig utrustning för att återföra rökgaskondensat till processen. Den nya anläggningen ska tas i drift senast 18 månader från lagkraftvunnet avgörande.
  2. Yrka att de nuvarande provisoriska haltvillkoren ska gälla under en fortsatt provotid
  3. Yrka att mark- och miljödomstolen föreskriver nya mängdvillkor för samtliga parametrar under en fortsatt provotid. Ett mängdvillkor för kvicksilver föreslås sättas till maximalt 20 gram per år.
  4. Yrka att bolaget ska installera ett ytterligare reningssteg för kvicksilver.
  5. Yrka att processavloppsvattnet från Högdalenverket, efter ytterligare rening från kvicksilver, ska ledas till Saltsjön och inte till vattenskyddsområdet i Mälaren.
  6. I övrigt anföra följande:

I juni 2002 lämnade miljödomstolen tillstånd till fortsatt och utvidgad verksamhet vid Högdalenverket i Stockholm. I domen sköts frågan om villkor för utsläpp till vatten upp under en provotid. Provotiden har sedan förlängts ett flertal gånger. Företaget har därmed kunnat göra en grundlig utredning av de bästa alternativen för en ny reningsanläggning av det bildade rökgaskondensatet. Resultatet visat att man kan åstadkomma en minskning av många skadliga ämnen men att halten utsläppt kvicksilver istället kan öka. Då företaget anser att en separat reningsutrustning för kvicksilver kan installeras ska detta göras då kvicksilver är utgör ett hot mot miljön och mot människors hälsa. Sverige arbetar aktivt inom FN för att begränsa kvicksilverutsläppen globalt. Då kvicksilver, men även krom, koppar och zink finns med på Vattendirektivets lista över prioriterade ämnen anser vi att detta kondensat inte kan ledas till Mälarens vattenskyddsområde, utan att kondensatet istället ska ledas till Saltsjön. För att undvika fortsatta utsläpp av denna mängd förorenande ämnen till Saltsjön föreslår vi även ett primärt sorteringssteg innan förbränning i Högdalenverket, där speciellt förorenande föremål kan urskiljas innan förbränning.

Beslutsgång

Ordföranden Per Ankersjö (C) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt Per Ankersjö (C), Jonas Nilssons m.fl. (M) och Karin Karlsbros (FP) förslag.

Reservation

Rana Carlstedt m.fl. (S), Katarina Luhr m.fl. (MP) och Stellan F Hamrin (V) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag till beslut.

§ 19

Ansökan om utdömande av vite, Blixtljuset 14

Dnr 2009-2195

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt sitt förslag:

- 1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att låta ärendet utgå.

Handlingar i ärendet

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande från den 30 augusti 2011.

§ 20

Ansökan om utdömande av vite, Elektra 25

Dnr 2009-2208

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt sitt förslag:

- 1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att låta ärendet utgå.

Handlingar i ärendet

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande från den 30 augusti 2011.

§ 21

Ansökan om utdömande av vite Elektra 26

Dnr 2009-2209

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt sitt förslag:

- 1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att låta ärendet utgå.

Handlingar i ärendet

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande från den 30 augusti 2011.

§ 22

Klimat- och energistrategi för Stockholms län

Remiss från kommunstyrelsen

Dnr 2011-009734

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt ordföranden Per Ankersjös (C), Jonas Nilssons m.fl. (M) och Karin Karlsbros (FP) förslag:

- 1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut.
- 2 Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.
- 3 Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att därutöver anföra:

Nämnden framhåller att det är av central betydelse att de åtgärder och indikatorer som springer ur den slutgiltiga klimat- och energistrategin för Stockholms län är sådana som kommunerna respektive länsstyrelsen har rådighet över. Annars riskerar strategin bli ett uddlöst verktyg på området och målsättningarna omöjliga att uppfylla.

Denna synpunkt är relevant för flertalet av strategins förslag, men i synnerhet ansatsen att vidta åtgärder mot konsumtion utanför strategins geografiska område. Nämnden anser därtill i denna kontext att åtgärder mot konsumtion och tillväxt som sådant varken är en önskvärd eller långsiktigt effektiv väg att gå.

Beträffande miljöförvaltningens synpunkter om spetslastproduktion erinrar nämnden om att målsättningarna på detta område måste vara realistiska för att kunna ha någon reell effekt. Staden arbetar aktivt inom miljöstadsdelen Norra Djurgårdsstaden för att utveckla smarta elnät som på sikt syftar till att göra spetslastproduktionen överflödig. Detta arbete är viktigt och kan få stor betydelse för att minska och ta bort fossil energiproduktion i enlighet med stadens olika klimatmål.

Handlingar i ärendet

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande från den 25 augusti 2011. Förvaltningen föreslår att miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt följande:

Tillstyrka remissen med de synpunkter som anförs i förvaltningens remissvar.

Omedelbart justera paragrafen.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

- 1) Ordföranden Per Ankersjö (C), Jonas Nilsson m.fl. (M) och Karin Karlsbro (FP) föreslår (se beslutet).
- 2) Rana Carlstedt m.fl. (S) föreslår att miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att i stort godkänna förvaltningens förslag till svar på remissen och därutöver anföra:

Visionen om att Sverige år 2050 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser kräver omfattande insatser. De stora ledtiderna för att ställa om hela samhället mot detta mål - inte minst när det gäller trafik, bostadsbestånd och konsumtionen - gör att vi måste vidta ambitiösa åtgärder redan nu, samt sätta ambitiösa

planer och strategier för att klara den nödvändiga omställningen. Stockholms läns Klimat- och Energistrategi bör därför utvecklas ytterligare. Stockholm ska vara ledande i Sverige i klimatarbetet.

Värtaverket står för 16 av de återstående 20 procenten fossilt bränsle i Stockholms läns energiproduktion. Detta gör att det är av vikt att Värtaverket fasar ut det fossila bränslet med skyndsamhet, och att detta mer ambitiöst anges i Klimat- och energistrategin för Stockholms län.

Vi motsätter oss i detta sammanhang att länsstyrelsen i sitt förslag menar att spetslastproduktion ska kunna vara fossilbränslebaserad också efter 2020. Vi menar att detta urholkar målet att energiproduktionen i länet år 2020 helt ska vara ske med förnybara bränslen.

Vi socialdemokrater anser att kollektivtrafiken är stadens och länets livsnerv. Därför är det viktigt med ett genomtänkt kollektivtrafiksystem och tydliga mål för att öka det kollektiva resandet. Vi socialdemokrater ser ett stort behov av att bygga ut tunnelbanan och att skapa tvärförbindelser och knutpunkter i ytterstaden där man kan byta mellan olika kollektiva färdmedel.

3) Katarina Luhr m.fl. (MP) föreslår att miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt följande:

1. Att tillstyrka remissen med de synpunkter som anförs i förvaltningens förslag till remissvar med följande ändringar

- Målformuleringen för länets utsläpp av växthusgaser utanför handeln med utsläppsrätter bör omarbetas utifrån ett nationellt mål om minskning med 45 procent till år 2020 jämfört med 1990.
- Målformuleringen för regionens energieffektivisering bör ändras till att regionens energianvändning är minst 25 procent effektivare år 2020 jämfört med år 2008, mätt i energiintensitet, samt minskar i absoluta termer per invånare (effektiviseringen går snabbare än den ekonomiska tillväxten).
- Det bör tydligt slås fast att nya, trafikallstrände vägprojekt som Förbifart Stockholm, inte får byggas i regionen.

2. Att justera beslutet omedelbart

3. Att som svar på remissen därutöver anföra följande:

Det behövs större minskningar av växthusgasutsläppen globalt om tvågradersmålet ska klaras. Alltmer forskning tyder dessutom på att klimatförändringen går fortare och är allvarligare än man trodde ens för några år sedan.

Regeringens sätt att mäta energiintensitet skiljer sig från EU:s sätt. Regeringens sätt att räkna ger en lägre ambitionsnivå än EU:s.

Vi vill ifrågasätta strategins bedömning att det saknas underlag för att kunna formulera ett regionalt mål för indirekt klimatpåverkan genom köp av varor och tjänster producerade utanför regionen. En målformulering kunde vara att den samlade indirekta klimatpåverkan, eller åtminstone klimatpåverkan från

regioninvånarnas flygresor, ska minska. På transportsidan vill vi också lyfta fram mobility management och översyn av parkeringspolitiken som åtgärder.

Vi vill betona vikten av en tydlig uppföljning som omfattar också förslagen till åtgärder. I tjänsteutlåtandet för detta ärende konstaterar förvaltningen att en kommun ofta har betydelse för att påverka hur energiproduktionen sker, t. ex. genom ägande eller delägarskap i energiproduktionsbolag. Fortums agerande tyder på att så inte har skett.

- 4 Stellan F Hamrin (V) föreslår att miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att instämma i förvaltningens synpunkter, samt att därutöver anföra:

De föreslagna målen fullt ut baseras på en förändringstakt som leder till att målen om 0-utsläpp av klimatgaser uppfylls före år 2050 inkl också utsläpp som omfattas av handeln med utsläppsrätter. Detta förutsätter att ev. fortsatt materiell tillväxt verkligen kan kombineras med klimatmålet, vilket f.n. inte är fallet. Strategierna behöver utvecklas så att ovanstående mål uppnås, vilket kommer att kräva en kraftig ökning av kollektivtrafiken och en minskad privatbilism samtidigt som förnybara energikällor gynnas och prioriteras samtidigt som byggandet sker så att målet om 0-utsläpp kan uppnås.

Beslutsgång

Ordföranden Per Ankersjö (C) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt Per Ankersjös (C), Jonas Nilssons m.fl. (M) och Karin Karlsbros (FP) förslag.

Reservation

Rana Carlstedt m.fl. (S) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag till beslut.

Katarina Luhr m.fl. (MP) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag till beslut.

Stellan F Hamrin (V) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag till beslut.

§ 23

Ansvarsutredning rörande efterbehandlingsansvar för förorenat område i Vinterviken

Dnr 2011-11295

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag:

- 1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden godkänner miljöförvaltningens bedömning att det inte kan fastställas att någon enskild verksamhetsutövare eller fastighetsägare kan åläggas det miljörättsliga ansvaret för efterbehandling av förorenat område på fastigheterna Stockholm Aspudden 1:1, Svavelsyran 1-4, Vinterviken 1, 3 och 4, Portvaktstugan 1-2 och Skogsduvan 1, dvs. att inget rättssubjekt kan utpekas såsom rättsligt ansvarig för efterbehandling enligt 10 kap miljöbalken.

- 2 Miljö- och hälsoskyddsnämnden tillstyrker att staden ansöker om bidrag för genomförande av en huvudstudie inför en eventuell sanering av förorenade områden inom ovanstående fastigheter.
- 3 Ansvarsutredningen och beslutet ska översändas till exploateringskontoret.
- 4 Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Handlingar i ärendet

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande från den 5 september 2011.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Per Ankersjö (C) finner att nämnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag.

§ 24

Svar på EU-kommissionens öppna samråd om strategi för rena transporter

Dnr 2011-11342

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag:

- 1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden uppdrar åt förvaltningen att svara EU-kommissionen enligt förvaltningens förslag.

Handlingar i ärendet

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande från den 1 september 2011.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Per Ankersjö (C), Jonas Nilsson m.fl. (M), Karin Karlsbro (FP) och Rana Carlstedt m.fl. (S) föreslår (se beslutet).
- 2) Katarina Luhr m.fl. (MP) och Stellan F Hamrin (V) föreslår att miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att uppdrar till förvaltningen att ändra det föreslagna svaret till EU-kommissionen i enlighet med följande:

Förvaltningens förslag bygger på en överoptimistisk syn på potentialen för biodrivmedel. Slutsatserna i den energirapport från WWF som förvaltningens förslag hänvisar till (s 18) bygger bland annat på:

- att köttkonsumtionen per invånare i OECD-länderna halveras,
- att den totala energianvändningen i transportsektorn globalt minskar mellan

2005 och 2050, samtidigt som befolkningen ökar och fördelningen mellan OECD-länderna och icke-OECD-länderna utjämnas

- att det blir en fullständig övergång till el och/eller plug-in hybridteknik i lätta fordon som personbilar.

Först i och med detta kan 35-40% av energibehovet tillgodoses med bioenergi. Konsekvenser av detta är att effektivisering (både vad gäller val av transportsätt och teknikval inom respektive transportsätt) blir viktigare (t.ex. del II fråga 2) och att det totala transportarbetet behöver minska.

Det är viktigt att en helhetssyn tillämpas, där hänsyn tas till exempel till buller samt till utsläpp av kväveoxider och partiklar, utöver koldioxid. Andra nationella eller lokala styrmedel kan behövas så att fordon faktiskt drivs med miljöbättre drivmedel där det finns alternativ. Koldioxidskatt kan t.ex. behöva justeras för att etanolbilar ska köras på etanol i stället för bensin.

Beslutsgång

Ordföranden Per Ankersjö (C) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt Per Ankersjö (C), Jonas Nilssons m.fl. (M), Karin Karlsbros (FP) och Rana Carlstedts m.fl. (S) förslag.

Reservation

Katarina Luhr m.fl. (MP) och Stellan F Hamrin (V) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag till beslut.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande lämnas av ordföranden Per Ankersjö (C), Jonas Nilsson m.fl. (M) och Karin Karlsbro (FP) enligt följande:

Vi välkomnar EU-kommissionens initiativ. Det är av stor vikt att alla EU:s medlemsländer verkar tillsammans för renare transporter om vi ska klara de ambitiösa miljömål som krävs för att klara oss ur klimatkrisen.

Sedan alliansregeringen tillträdde har infrastrukturen prioriterats. Detta utgör en naturlig del i Sveriges arbete att få renare transporter och en långsiktigt hållbar transportförsörjning. Under perioden 2010-2021 kommer regeringen att satsa 497 miljarder kronor på infrastruktur, vilket är den historiskt största satsningen någonsin.

I Stockholms stad är arbetet för en miljöstad i världsklass ett prioriterat område. Här utgör rena transporter en betydande del i detta arbete. Genom införandet av trängselskatter har vi minskat den onödiga biltrafiken i innerstaden och därmed gett stockholmarna en bättre luftkvalitet. Intäkterna från trängselskatten – 1,2 miljarder utdelas från regeringen 2012 – kommer att återinvesteras i infrastruktursatsningar som syftar till att göra transportsystemet hållbart. Staden satsar därutöver på introducerandet av miljöfordon och på att säkerställa en tillgänglig och väl planerad kollektivtrafik.

Genom att redan i ett tidigt stadium vara med och påverka EU:s strategi för rena transporter är vi övertygade om att vi kan använda Stockholms och Sveriges goda exempel som en grund för att utveckla miljöpolitiken i hela EU.

Särskilt uttalande lämnas av Rana Carlstedt m.fl. (S) enligt följande:

Vi socialdemokrater ser mycket positivt på stadens och miljöförvaltningens arbete med miljöbilar. Vi delar även förvaltningens syn på samarbete och spridning av det arbetssätt som tagits fram i staden samt att Sverige ensamt är en alltför liten marknad för att påverka biltillverkarna att producera optimerade modeller för alternativa bränslen. Detsamma gäller självklart för varje europeisk delmarknad. Därför föreslår vi att staden i linje med den samarbetsanda som redan finns mellan europeiska städer också verkar för att gemensamt påverka biltillverkare.

§ 25

Naturvårdsverkets regeringsuppdrag om omhändertagande av bilar

Remiss från kommunstyrelsen

Dnr 2011-11351

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt ordföranden Per Ankersjös (C), Jonas Nilssons m.fl. (M) och Karin Karlsbros (FP) förslag:

- 1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut.
- 2 Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.
- 3 Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att därutöver anföra:

Nämnden ställer sig tveksam till förslaget att straffbelägga den som obehörigen tar emot uttjänta bilar, och ifrågasätter även förslaget om krav på auktoriserade bilsprotar. Enligt nämndens uppfattning riskerar detta att inskränka möjligheten för verksamheter av hobbykaraktär som väl kan uppfylla lagstiftningens krav utan att för den sakens skull vara auktoriserad. En anmälningsplikt kopplad till tillsyn för verksamheten torde därmed i sammanhanget vara nog.

Nämnden avvisar också med bestämdhet alla ansatser att inskränka äganderätten som ett led i att bekämpa den illegala exporten.

Handlingar i ärendet

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande från den 7 september 2011. Förvaltningen föreslår att miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt följande:

Tillstyrka de förslag som lämnas av Naturvårdsverket.

Omedelbart justera paragrafen.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Per Ankersjö (C), Jonas Nilsson m.fl. (M) och Karin Karlsbro (FP) föreslår (se beslutet).
- 2) Rana Carlstedt m.fl. (S), Katarina Luhr m.fl. (MP) och Stellan F Hamrin (V) föreslår att miljö- och hälsoskyddsämnden beslutar enligt förvaltningens förslag.

Beslutsgång

Ordföranden Per Ankersjö (C) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt Per Ankersjös (C), Jonas Nilssons m.fl. (M) och Karin Karlsbros (FP) förslag.

Reservation

Rana Carlstedt m.fl. (S), Katarina Luhr m.fl. (MP) och Stellan F Hamrin (V) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag till beslut.

§ 26

Naturvårdsverkets redovisning av uppdrag om förstudie om uppbyggnad av grön infrastruktur och framtagande av indikatorer för gynnsam bevarandestatus (NV04042-10, Dnr 315-4322-10-NI)

Remiss från kommunstyrelsen

Dnr 2011-009921

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsämnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag:

- 1 Miljö- och hälsoskyddsämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
- 2 Miljö- och hälsoskyddsämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Handlingar i ärendet

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande från den 12 september 2011.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Per Ankersjö (C) finner att nämnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande lämnas av Rana Carlstedt m.fl. (S) och Stellan F Hamrin (V) enligt följande:

Bevarandet av de gröna kilarna och andra värdefulla grönområdena i staden är avgörande för den framtida miljön. I en växande stad är det än viktigare att de

hänger ihop och att kunskap finns över deras ekologiska värde. Därför är det en besvikelse att Naturvårdsverkets remiss helt saknar konkreta förslag på hur en grön infrastruktur skulle kunna se ut eller indikatorer på vad som är god ekologi för ett grönområde, fast det tydligt framgick av regeringsuppdraget. Det går att fråga sig hur det centerstyrda miljödepartementet följer upp sina egna uppdrag till myndigheterna, då resultatet från utredningen är så magert.

På många sätt har Stockholm redan idag verktyg som skulle kunna vara grunden till ett förslag om grön infrastruktur och som går att använda i Naturvårdsverkets fortsatta arbete. Stockholm har också tillsammans med ett par andra städer en särställning genom sin storlek och höga kompetens på området. Därför är det viktigt att staden själva även i framtiden har ett avgörande inflytande över sina grönområden.

Förhoppningsvis återkommer Naturvårdsverket med ett mer konkret förslag där ett tydligt förslag till grön infrastruktur finns med.

Särskilt uttalande lämnas av Katarina Luhr m.fl. (MP) enligt följande:

Det är uppenbart att intentionerna i stadens översiktsplan, med ytterligare förtätning och sammankoppling av stadsdelar kan komma att drabba stadens gröna kilar, den biologiska mångfalden och den framtida leveransen av ekosystemtjänster som vattenreglering, rekreation, gynnsam lokalklimat, pollinering, med mera. Det kan till exempel öka fragmenteringen och blockera spridningskorridorer. Negativa konsekvenser av betydelse måste undvikas. Där kan arbetet med uppbyggande av grön struktur och indikatorer för gynnsam bevarandestatus vara till stor nytta. Under tiden detta arbete pågår måste staden vara särskilt försiktig med att inte förstöra oersättliga värden.

I det fortsatta nationella och lokala arbetet är det av central betydelse att värna om att den framtida leveransen av viktiga ekosystemtjänster inte offras till förmån för kortsiktiga hänsyn.

§ 27

Resa till Fortaleza, Brasilien, 11-13 oktober 2011 för att medverka i seminariet "Planejamento Urbano e Servicos Ambientais"

Dnr 2011-011785

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsämnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag:

- 1 Miljö- och hälsoskyddsämnden godkänner att Gunilla Hjorth medverkar vid konferensen i Fortaleza.

Handlingar i ärendet

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande från den 6 september 2011.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Per Ankersjö (C) finner att nämnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag.

§ 28**Stockholms miljöprogram 2012-2015****Remiss från kommunstyrelsen**

Dnr 2011-9646

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag:

- 1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden tillstyrker remissen med de synpunkter som anförs i förvaltningens tjänsteutlåtande samt med de förslag till justeringar och kompletteringar som framgår av bilaga 1 till utlåtandet.
- 2 Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Handlingar i ärendet

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande från den 11 augusti 2011.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

- 1) Ordföranden Per Ankersjö (C), Jonas Nilsson m.fl. (M) och Karin Karlsbro (FP) föreslår (se beslutet).
- 2) Rana Carlstedt m.fl. (S) föreslår att miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt följande:
  1. Delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut
  2. Att förslaget till Miljöprogram 2012-15 remissbehandlas i en bredare extern krets och granskas av forskare och andra externa sakkunniga opponenter under en eller flera hearings.
  3. Därutöver anföra att:

En stad i världsklass förutsätter miljökrav i världsklass. Detta förslag till miljöprogram visar inte någonstans att de föreslagna miljökraven ligger just i världsklass.

Grunden för ett starkt miljöarbete är ett metodiskt arbete, med utgångspunkt i ett ambitiöst, heltäckande och styrande miljöprogram. Förslaget på miljöprogram som nu presenterats har en rad brister. Bland annat är ambitionerna och skrivningarna på exempelvis vattenområdet och bullerområdet för svaga. Kvantitativa mål saknas på flera områden och i några fall medför förslaget till och med en ambitionssänkning mot idag. Programmet skulle därutöver vinna på att breddas med ett tydligare barnperspektiv. Vi delar miljöförvaltningens kritik

och synpunkter på förslaget.

Stockholmarna har rätt att veta om deras miljöprogram verkligen ligger i världsklass. Enda sättet att garantera detta är att förslaget granskas av andra städer som ligger långt framme samt av forskare och miljöorganisationer.

Vi föreslår att staden sänder ut förslaget till miljöprogram till ett antal framstående städer och därefter ordnar hearings med forskare och miljöorganisationer. Därefter kan ett heltäckande och ambitiöst miljöprogram för Stockholm utarbetas.

Till följd av den mycket begränsade tiden som givits för behandling av ärendet i nämnderna återkommer vi socialdemokrater med mer utvecklade synpunkter inför den samlade behandlingen i kommunstyrelsen. Förhoppningsvis har då kommunstyrelsebehandlingen av miljöprogrammet föregåtts av den av oss föreslagna externa expertgenomgången.

- 3) Katarina Luhr m.fl. (MP) föreslår att miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att i huvudsak godkänna förvaltningens svar på remissen, samt att som svar på remissen därutöver anföra följande:

Miljöpartiet anser att miljöprogrammet har för låg ambitionsnivå. I programmet föreslås inte sådana mål och åtgärder som gör att Stockholm på allvar kan bli en hållbar storstad. Det är tydligt på klimatområdet där man har som mål att varje Stockholmare ska släppa ut 3 ton koldioxid per år till 2015 trots att det är långt över vad som är en hållbar nivå och trots att staden kan göra mycket för att sänka utsläppen. När det gäller luftföroreningar som partiklar och kväveoxider lägger sig målen i programmet på den nivå som redan krävs av lagen. Att ha som mål att uppfylla lagen kan inte betraktas som särskilt ambitiöst.

Målen är alldeles för vaga. Istället för att siffersätta målen för att visa hur långt man behöver nå väljs oftast i programmet att bara säga att miljöpåverkan ska "minska" eller att bra miljöåtgärder ska "öka". Det gör att det blir svårt att följa upp programmet och utvärdera om man har lyckats nå målen. Om till exempel antalet gående ökar med en person, har man då nått målet under 1.4 att "Gångtrafiken ska öka..."? Och har man verkligen på allvar rört sig mot att bli en hållbar stad?

I programmet föreslås för få åtgärder för att målen ska kunna nås. Ett ambitiöst miljöprogram måste ha tydliga uppdrag till förvaltningar, nämnder och styrelser om vad de förväntas göra för att målen ska kunna nås. I detta programförslag är åtgärderna och uppdragen för få, för otydliga och för oambitiösa.

Särskilt på några områden vill vi lyfta fram svagheter i miljöprogrammet:

Det finns inget mål om energieffektivisering inom transportsektorn. Här saknas också ett mål om att personbilstrafiken i Stockholm ska minska. Utan effektivare transporter och minskad biltrafik blir det mycket svårt att uppnå ett miljöanpassat transportsystem i Stockholm

Klimatmålet behöver skärpas så att minskningstakten ligger i linje med målet att Stockholms totala utsläpp ska vara noll år 2030.

Kemikalier och avfall. Här behöver fokus läggas på att minska inflödet av farliga kemikalier till samhället istället för att försöka åtgärda problemen när kemikalier påverka människors hälsa eller när kemikalierna blir avfall som måste tas om hand. Det förebyggande arbetet måste ges ökad betydelse i miljöprogrammet.

Stockholms grönmark har för svagt skydd i förslaget. Idag exploateras Stockholms grönytor i mycket hög takt. Förslaget i miljöprogrammet att särskilja mark- och vattenområden med särskild betydelse från andra områden kommer att göra att exploateringen av grönytor kommer att fortsätta. Detta är oroande eftersom stadens grönytor fyller viktiga funktioner för rekreation och välmående, men också för bland annat lokal klimatreglering, ventilation, luftrening och bullerdämpning. Grundprincipen måste därför vara att det som är kvar av Stockholms grönmark ska bevaras och exploatering ska främst ske på redan exploaterade ytor.

4) Stellan F Hamrin (V) föreslår att miljö- och hälsoskyddsämnden beslutar enligt följande:

1. Instämna i de synpunkter som förs fram av förvaltningen
2. Därutöver begära att miljöprogrammet omarbetas så att det
  - a. Till sin struktur överensstämmer med de nationella miljömålen och deras preciseringar
  - b. Till sitt innehåll i alla avseenden överensstämmer klimatmålet om utsläpp av koldioxidekvivalenter motsvarande 2 ton/person och år 2020 liksom med de nationella miljömålen och med EU:s marina direktiv, vattendirektiv och Art och Habitat direktiv.
3. Särskilt framhålla att delmålen 1.3, 1.4, 1.7, 2.4, 3.5 och 6.4 ska vara ”ska”mål och att nedanstående delmål förtydligas
  - a. 4.1 Restaurering, bevarande och skydd av markområden ska successivt stärkas och utvecklas
  - b. 4.2 Restaurering, bevarande och skydd av vatten ska ske så att God Ekologisk Status enligt vattendirektivets definition är uppnått senast 2015 utom vad gäller Stockholms hamn där God Ekologisk Potential ska råda.
4. Samt därutöver framföra

Vi finner det anmärkningsvärt att programmet till stor del saknar kvantitativa mål och oftast har en väsentligt lägre ambitionsnivå än de nationella miljömålen och de EU-direktiv som styr mark- och vatten användningen. Som vi tidigare framhållit är det gällande vattenprogrammet helt otillräckligt och kan inte - som nu är fallet - ligga till grund för ett seriöst miljöprogram som måste utgå från existerande internationella överenskommelser.

Beslutsgång

Ordföranden Per Ankersjö (C) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt Per Ankersjö (C), Jonas Nilssons m.fl. (M) och Karin Karlsbros (FP) förslag.

Reservation

Rana Carlstedt m.fl. (S) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag till beslut.

Katarina Luhr m.fl. (MP) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag till beslut.

Stellan F Hamrin (V) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag till beslut.

§ 29

Utsläpp från tvåtaktsmotorer i Stockholm

Svar på skrivelse från Katarina Luhr m fl (MP)

Dnr 2011-11362

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag:

- 1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden besvarar skrivelsen med vad som anförs i förvaltningens tjänsteutlåtande.

Handlingar i ärendet

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande från den 12 september 2011.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Per Ankersjö (C) finner att nämnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag.

§ 30

Skrivelse om övergång till läsplattor i nämnden från Per Ankersjö (C), Jonas Nilsson m.fl. (M), Karin Karlsbro (FP) och Katarina Luhr m.fl. (MP)

Dnr 2011-13670

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt sitt förslag:

- 1 Skrivelse från Per Ankersjö (C), Jonas Nilsson m.fl. (M), Karin Karlsbro (FP) och Katarina Luhr m.fl. (MP) anmäls och överlämnas till miljöförvaltningen för beredning.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Per Ankersjö (C) finner att nämnden beslutar enligt sitt förslag.

§ 31

Förvaltningschefens information

Förvaltningschefen Gunnar Söderholm informerar om aktuella rättsfall.

Avdelningscheferna Pia Winbladh Högfors, Håkan Andersson, Margareta Widell, Gustaf Landahl samt Ulf Mohlander informerar om aktuella händelser inom deras respektive verksamhetsområde.

Vid protokollet

Ingrid Mårtenson

Bilaga: Stockholm Vatten AB:s yttrande

Christer Lännergren / LU
Stockholm Vatten VA AB
106 36 Stockholm
christer.lannergren@stockholmvatten.se

2011-09-22

Fråga 1. Hur ser SVAB på lämpligheten att fastställa Mälaren som recipient?

Stockholm Vatten har tidigare framfört att utsläpp av renat rökgaskondensat till Mälaren är olämpligt och att Saltsjön är att föredra som recipient. Det finns flera skäl för vår ståndpunkt.

(1) Östra Mälaren mottar föroreningar från ett flertal källor. Den diffusa tillförseln från det närmaste tillrinningsområdet är relativt stor och föroreningar kommer med vattnet från de västra delarna av Mälaren. Det finns också ett antal punktkällor i tillägg till Högdalen, t.ex. Hässelbyverket, Brista (via Sigtunafjärden och Stäket) och dag- och bräddvatten från tunnlar och stora dagvattenledningar. I framtiden tillkommer dagvatten från Förbifarten med en lång sträcka genom Östra Mälarens tillrinningsområde samt spolvatten från Förbifartens 17 km långa tunnel under Lovön och Mälaren. Regionens tillväxt kommer sannolikt att innebära ytterligare belastning på Östra Mälaren.

Utsläppen från Högdalen måste ses som en del av ett större problem. Östra Mälarens betydelse som vattentäkt gör att den totala föroreningstillförseln bör begränsas. Eftersom det inte finns en stor, dominerande orsak till föroreningarna måste detta göras genom åtgärder mot de många mindre föroreningsskällorna.

(2) Rökgaskondensat innehåller ett stort antal svårdefinierade ämnen, bl.a. polycykliska aromatiska kolväten (PAH) och dioxiner, två ämnesgrupper som vardera innehåller ett hundratal olika föreningar av vilka många är mutagena och/eller cancerogena. Biologiska undersökningar i Mälaren har påvisat reproduktionsstörningar hos abborre i Lövstafjärden¹ och extrakt av partikulärt material från Riddarfjärden² har visats störa utvecklingen av fiskfoster. Det är obekant vilket eller vilka ämnen som orsakat störningarna.

Diskussionerna om rökgaskondensatet har till stor del rört kvicksilver, men även andra skadliga och till stor del okända ämnen kan utgöra en risk när de släpps ut i en vattentäkt.

(3) Valet av recipient har framställts som att utsläppet antingen ska ledas till Mälaren eller till Saltsjön. Eftersom utflödet från Mälaren huvudsakligen passerar genom Stockholm kommer en del av de föroreningar som släpps ut Mälaren att transporteras vidare till Saltsjön. Enligt IVL:s beräkningar kommer denna andel

---

¹ Linderoth, M. et al. (2006). Basic physiological biomarkers in adult female perch (*Perca fluviatilis*) in a chronically polluted gradient in the Stockholm recipient (Sweden).

² Broman, D. et al. (2001). Miljöövervakning i Stockholms kommun Saltsjön och Mälaren – KEMI.

Slutrapport: provtagningsåren 96/97, 97/98 och 98/99. ITM, Laboratoriet f. akv. ekotoxikologi.

att vara stor (sid 19). I verkligheten står valet därför mellan att antingen förorena Mälaren och Saltsjön eller också bara Saltsjön.

Fråga 2. Vilken är SVAB:s bedömning av IVL:s utredning, i synnerhet avseende beräkningen av strömmarna i Mälaren och uppgiften att mycket lite föroreningar kommer att färdas in i vattenskyddsområdet?

IVL har i sin rapport "Miljöriskbedömning av föreslagna framtida utsläpp av processvatten från Högdalenverket till Mälaren alternativt Saltsjön" (U3160, 2011-04-01) beräknat spridningen i Mälaren och Saltsjön av vissa ämnen som förekommer i rökgaskondensat. Spridningsberäkningarna är en del av den riskbedömning som görs för de två alternativa utsläppspunkterna.

Några verkliga mätningar av strömmarna i Östra Mälaren har inte gjorts. För spridningsberäkningen använder IVL istället uppgifter från en hydrodynamisk modellstudie utförd av DHI³. Modellstudien omfattar inte Klubbenområdet där utsläppet är beläget, och IVL förefaller ha extrapolerat resultaten från de närmaste modellerade områdena - Görväln ca 13 km nordväst och Rödstensfjärden ca 12 km sydost om Klubben. Som framgår av Figur 1 varierar strömförhållandena med både djup och årstid. I IVL:s rapport presenteras endast en strömros (Figur 2) utan att årstid eller djup anges.

Älvsjö-Mälarentunneln mynnar på 18 m djup. Vår erfarenhet är att vattnet från tunneln under skiktade förhållanden lagras in djupt i Klubbenområdet. Stor inåtgående (dvs riktad mot väster) ström i djupvattnet är därför av särskild betydelse. Under oskiktade förhållanden kan en del av vattnet från tunneln troligen nå ytvattnet. Spridningen blir då beroende av vindriktningen, särskilt då utskoven från Mälaren är stängda vilket kan förekomma under en relativt stor del av året.

Älvsjö-Mälarentunnelns mynning är belägen mycket nära gränsen för Östra Mälarens vattenskyddsområde (Figur 3 och 4). Med den strömfördelning som använts av IVL är det ofrånkomligt att en del av vattnet från tunneln når skyddsområdet och det mer fullständiga materialet från DHI:s modellering kan troligen tolkas som att den delen tidvis kan vara betydande.

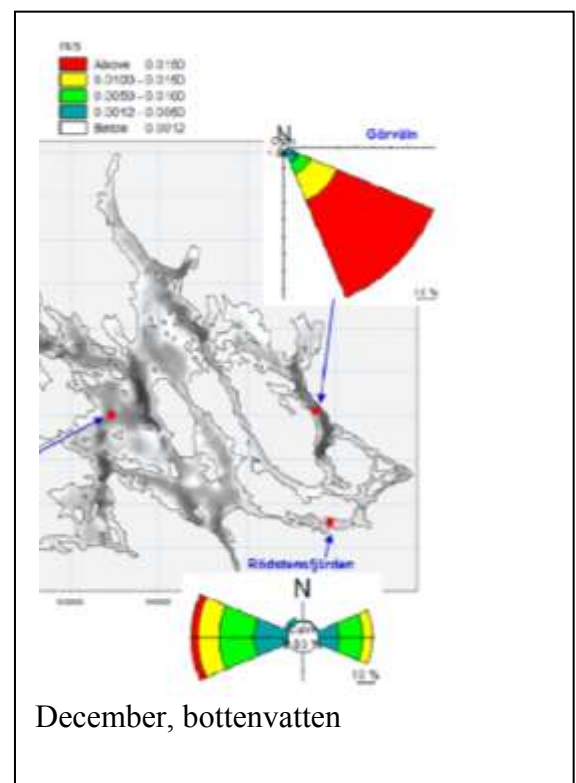
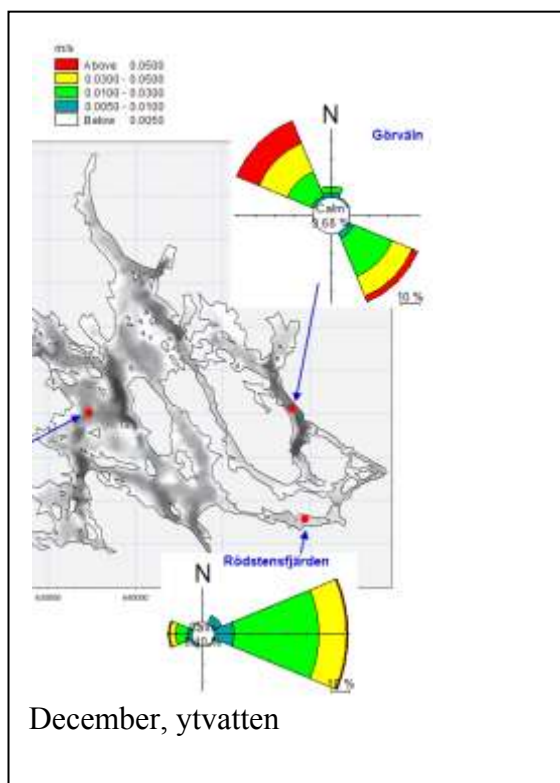
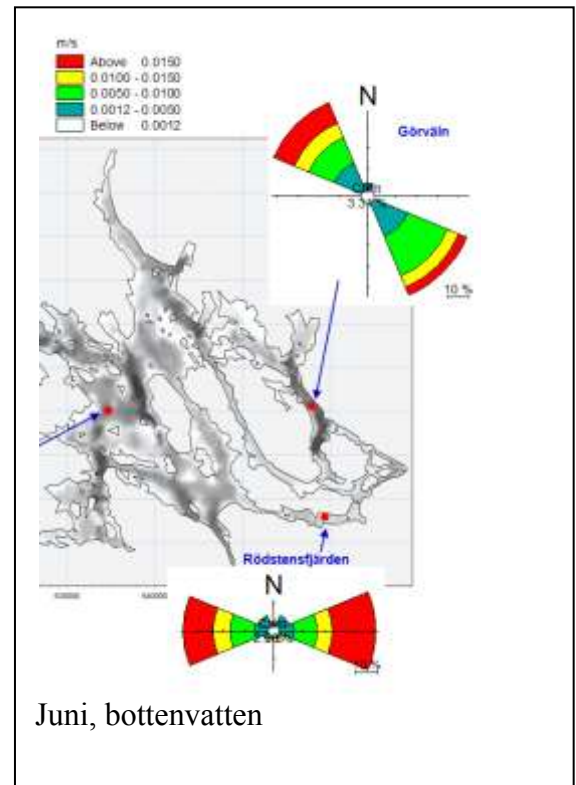
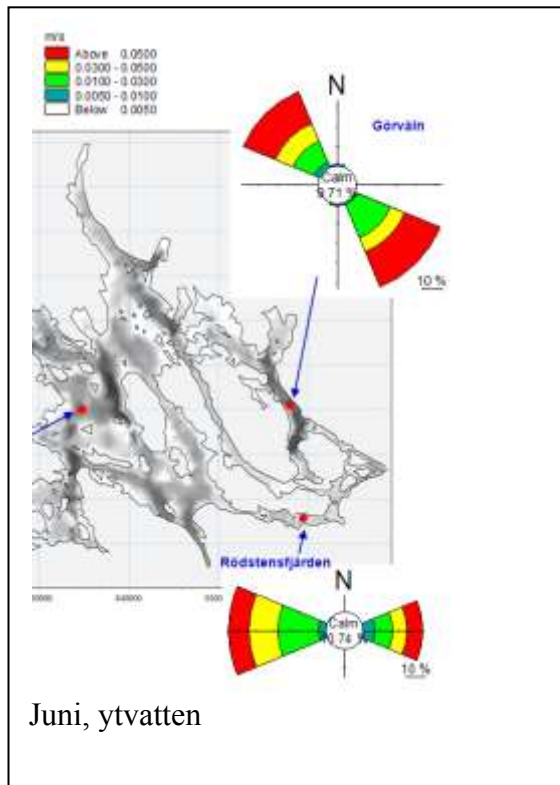
Modellresultaten från Görväln och framförallt Rödstensfjärden bör kanske användas med försiktighet för Klubbenområdet. Klubbenområdet utgör en ganska väl avgränsad djuphåla med största djup av 37 m (Figur 5). DHI:s beräkningsdjup för bottenvattnet i Görväln är 35 meter, i Rödstensfjärden endast 14 meter.

Den strömfördelning som IVL presenterar för Saltsjön (Figur 6) är antagligen en vidare extrapolering av den extrapolerade strömfördelningen i Klubbenområdet. Vad vi kan förstå har ingen hänsyn tagits till avloppsreningsverkens utsläpp och inte heller till den inåtgående ström som genereras av Mälarens utflöde. Utsläppen från avloppsreningsverken uppgår till drygt 4 m³/sekund och späds 15-20 gånger innan de når inlagringsdjupet, vanligen mellan 8 och 16 meters djup. Flödet i den resulterande avloppsvattenströmmen är alltså ungefär 80 m³/sekund, därtill kommer den vändande inåtgående strömmen.

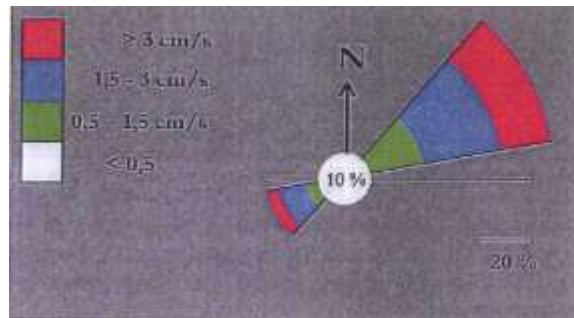
---

³ DHI: Hydrodynamisk modellstudie av Mälaren. Uppdragsnummer 12801255, 2010-08-20.

Om utsläppet från Högdalen sker via Östbergatunneln blandas rökgaskondensatet sannolikt in i avloppsvattenströmmen. Den verkliga spridningen och sedimenteringen kommer antagligen att skilja sig mycket från de beräkningar som gjorts av IVL.

Figur 1. Strömrosor för yt- och bottenvatten i juni och december. Källa: DHI.

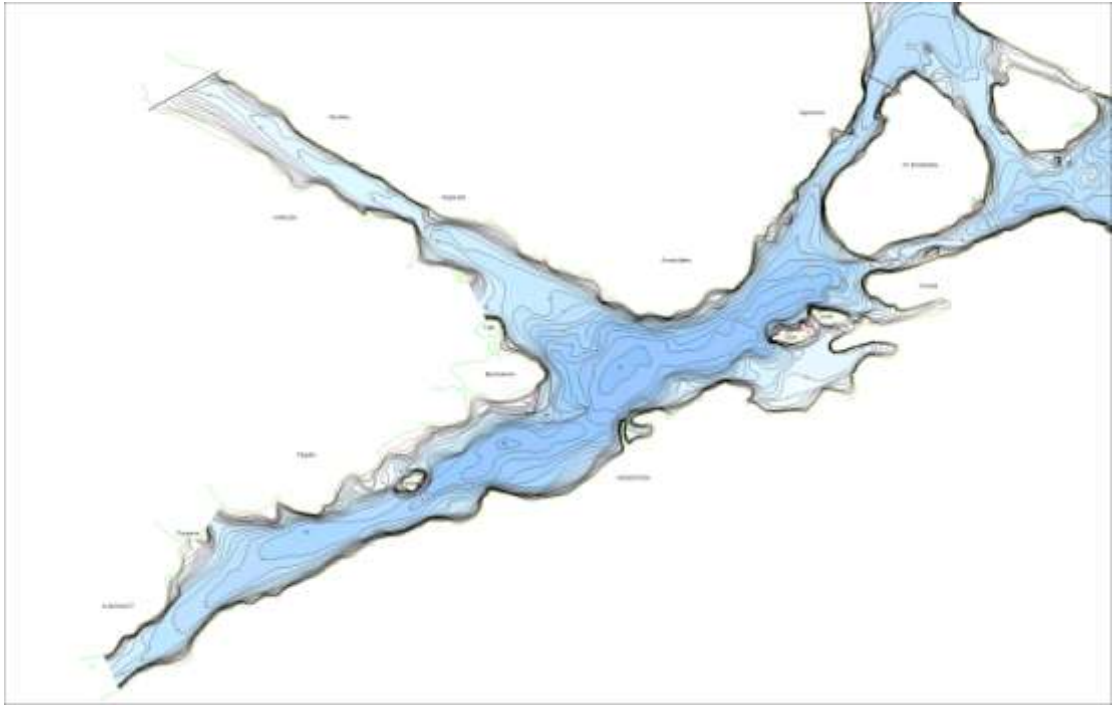
Figur 2. Strömros för Klubbenområdet enligt IVL.

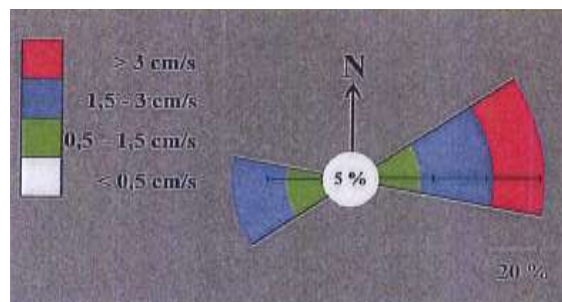
Figur 3. Älvsjö-Mälarenstunnelns utlopp (grön färg).

Figur 4. Gränsen för Östra Mälarens vattenskyddsområde (mörkblå färg).

Figur 5. Vattendjup i Klubbenområdet och angränsande områden. Kartering: Myrica AB på uppdrag av Stockholm Vatten.

Figur 6. Strömros för Saltsjön enligt IVL.